

Jednoho dne, když jsme nosili do ležení síla-
mu, přiblížil se ke mně jeden z mých prostých
kamarádů a ptal se mne mezi chůzí:
„Chtěl bych, abys mi vysvětlil, proč už není
na světě žádná spravedlnost. Sel jsem žádat ke
kapitánovi o dovolenou, na kterou mám právo, a
ukázal jsem mu psaní, že jako moje teta je v po-
sledním tážení. A on mi povídá, že je to tlach.
No tohle, povídám si, je práce jen trochu moc.
Tak mi to, prosím tě, řekni: Proč, když začala
válka, proč nezačala taky pro všechny jedna ve-
líká spravedlnost. Bylo to možné, nikdo by
byl neřekl: „Ja nechci“. A co teď? proč je
to pravý opak? A to si nemysli, že je to snad
jen to, co se mně přihodilo, ale tadyhle velcí
průmyslníci, kteří vydělávají pry o sta franků den-
ně víc pro tuhle zabiřáčku, a ještě k tomu zachovají
svoju mladou kůži, a ti elegantní ulejšáci tam
vzadu, kteří jsou desetkrát statnější než tohle
na půl chvilky stádo zeměbranců, které odtud dnes
ráno posílali, a co ti vydrídouši ve městech se

* *

*

„Ja jsem taky kupec.“
A Margat mu prostoduse odvětil: „Co chceš,
člověče. Vždyť já vím, že vlastní zájem je zde
na zemi silnější než vše ostatní.“
„No, safra, tot se ví, že jo, milý brachu“,
odpověděl Rémus.

hlas a řekl:
Po chvíli ticha Rémus zakáslal, aby si ustáhl
vždycky takovi. Je to se zloději jedna banda.“
těch kramářích“, zeptal se Orango. „Vždyť byli
A co po nich najednou házíš kamením, po

Heinrich Brakus: Jatro.
Prof. B. Parížská Paterná.
Práha, Garmar a Svatý, 1919.

svými majdalenami, s perlami a šampaňským, jak
nám vypravoval Jusserand?"

Odpověděl jsem, že dokonala spravedlnost je
nemožná, že se musí dívat na věci s vyššího hle-
diska. Po těchto slovech jsem však byl u konce
před umíněnou, nesíkovnou ale logickou zvěda-
vostí svého soudruha, který sám svou cestou hle-
dal světlo!

Po této příhodě pokoušel jsem se často během
jednotvárných dnů shrnout své myšlenky o válce.
Nedovedl jsem toho. Jsem si jist pouze několika
body, kterými jsem si vždy byl jist.
A dal nevím. Spolehám na ty, kteří nás
vedou a kteří uchovávají pro sebe státní tajem-
ství. Ale časem lituji, že nemám již ráde, ja-
kým mi byl Josef Bonéas.

Ostatně lidé, kteří mne obklopují — leda když
se do toho vpiete osobní zájem, nebo s výjim-
kou několika tlachalů, kteří náhle ze sebe vychrlí
teorie, v nichž slyšíš celé kusy novinářských člán-
ků — nezajímají se o všechny vzdálenější nebo
příliš hluboké problémy toho řetězu nevyhnu-
tejších nestěstí, která nás unášejí ve svém viru.
Jsou si moudře vědomi své nevědomosti a nemo-
houcnosti ve všem, co se netýká nejbližších jim
událostí a osobních otázek.

Jednoho večera, když jsem se vracel přespát
do koutku chléva, kde jsme ležali, vojáci, kteří
zde leželi nataženi po délce i na přič na otepích
slamy, hovorili spolu a byli stejného náhledu. Ne-
kdo právě dodal:

„E, jen když se člověk klepe, to postací.“
Avšak Termite, jenž ležel na společné slámě
stocen v kluďácku jako kreček, bděl. Zvedl svoji

chlupatou hlavu, zatřepal sebou, jakoby vězel v nějakém oku, potřásl měděnou destičkou visící mu na zápěstí jako zvonkem, a pravil:

„Ne, to nestací. Musíš taky myslet, ale myslet svými vlastními myšlenkami, ne myšlenkami jiných.“

Se slámy zvedaly se pobavené obličej, zatím co on se pouštěl do úvah, jež slibovaly nemítí konce.

„Pozor, lidicky, bude mluvit o militarismu,“ oznamoval čtverák zvaný Pinson, jehož probudilého ducha jsem si již dříve povšímal.

„To se ví, že se jedná o militarismus...“ pokračoval Termite. Smáli se při pohledu na toho srstnatého skřčka, který sebou zmltal na soumrakem ztemnělé sláně oháněje se nabudřelými třá-

zemi veřejných schůzí a provozuje nevědomky stínovou hru na pavučinách světlíku.

„Ty chceš tvrdit“, zeptal se jeden z nás, „že Němci nejsou militaristé?“

„Ale sakra jo, to se ví, že jsou,“ připustil Termite.

„No tak, to ti dělá diru do rozpočtu,“ pospíšil si konstatovat Pinson.

„Inu já, milej brachu,“ pravil jeden zeměbra- nec, který byl dobrým vojákem, „já nechodím pro rozum tak daleko a nejsem takový chytrák jako ty. Já jen vim, že nás přepadli, že my si nepřáli nic jiného než mít pokoj a byti se všemi za dobře.“

Podívej se ku příkladu u nás v Creuse, já vim...“

„Ty víš! Houby víš, nic nevíš!“ vykřikl zů- rive Termite. „Jseš jen takové domácí zvířátko, jako milióny kamarádů. Oni nás seženou dohromady, ale dělá nás. Říkají nám co chtějí anebo nám nic

nerěknou, a ty tomu věříš. Řeknou ti: „Tohle musíš mít v srdci!“ Oni. . .“

Citil jsem, jak se mne znenáhla zmocňuje hněv proti Termitovi ze stejného asi pudu, který mne druhdy vrhl na jeho spoliuvinníka Brisbilla. Přerušil jsem jej.

„Kdo to, oni?“

„Kralové“, řekl Termite.

V tom okamžiku objevila se v šeru uličky, která k nám vedla, silueta Marcassinova.

„Pozor, támhle je starý, drz hubu“, radil mi losrdně jeden z přítomných.

„Ja nemám strach říct, co si myslím!“ prohlásil Termite sníziv okamžitě hlas, a propletal se slamou, která dělila nás chlév od sousedního. Smáli jsme se znova. Margat byl vážný: „Vždycky“, pravil nám, „vždycky a všude budou dva druhy lidí: ti, co reptají a ti, co poskouchají!“ Ptali se: „Proč jen tohleto numero se dobrovolně hlásilo?“

„Nemel doma do čeho kousnout“, odpověděl zembranec, tlumočnick veřejného mínění.

Po těch slovech starý voják zív, skrčil se na všechny čtyři, srovnal slamu na svém místě a připojil: „Nestarejme se o to, a nechme jiné jednat, zvláště, když nemůžeme dělat nic jiného.“

Byl čas ke spaní. Chlév byl otevřen ze předu i po jedné straně. Ale vzduch nebyl studený. „Už je konec psotám“, pravil Rémus. „Už se s nimi neshledáme.“

„Konečně!“ řekl Margat. Ulehli jsme bok po boku. Voják, který ležel v tmavém koutě, zhasl svíčku.

„Ted jen rychle konec války!“ bručel Orango.

Na dolním konci vesnice, v dlouhém, růžovém domě byla rozkošná selka, která se usmívala mrkajíc očima. V těchto dnech, po deštích a mlhách, které sotva ustaly, koupán svěžím, mladým dechem jara, díval jsem se na ni z celé duše. Měla malý nosík, velké oči, lehké, světlé chmyří na rtu a šiji jako stopy zlata. Její muž narukoval. Dvorní se jí. Usmívala se míjeje vojáky, žvatlala rada s poddůstojníky a při pohledu na důstojníky zůstávala stát nepohnutě, v bezděčné úctě. Myslel jsem na ni tak, že jsem zapomínal psáti Marti.

Mnozí dotazovali se po selce: „Dalo by se něco dělat?“ Ale mnozí odpovídali: „Neda se dělat pranic“.

Jednoho rána jasnějšího nežli ostatní, po po-
 leve ve stodole, bavili se moji kamarádi tím, že se popadali za boky kolem opilého vojáka; mluvili na něj, popíchovali jej a časem zalévali mu dušičku malými doušky, aby jej udrželi v náladě a lépe toho využili. Nevinně toto vyřazení, podobně zábavě, kterou působil Termite, když rozkládal o militarismu a vesmíru, mne nedovedlo udržet. Vyšel jsem na ulici.

Sestupoval jsem po dlážděném svahu. V zahradách a sadech pupence vztahovaly tisíce liliputů. Zamřikli jsme se, chovajíce v nitru všichni to první velké přání a nějaké přáníčko podobné Margatovu. Stejně jsme se utěšovali pod snášející se noci na slámě; zavřeli jsme oči.